

УДК 331.108.4.377

IMPROVEMENT OF INDEPENDENT WORK OF A STUDENT-PIANIST BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES ВДОСКОНАЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА-ПІАНІСТА ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Serednya Ya.S. / Середня Я.С.

*магістрантка кафедри**інструментального виконавства та музичного мистецтва естради*

Stotyka I. H. / Стотика І. Г.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри**інструментального виконавства та музичного мистецтва естради**Мелітопольський державний педагогічний**університет імені Богдана Хмельницького*

Анотація. У публікації висвітлюються особливості самостійної роботи учня-піаніста, розглядаються вимоги до постановки педагогам завдань для самостійного виконання, наведено приклади завдань для самостійної роботи учнів в умовах віддаленого навчання із застосуванням цифрових технологій та інформаційних ресурсів мережі Internet.

Ключові слова. самостійна робота, форми навчальної діяльності учнів-піаністів, особливості самостійної роботи учнів-піаністів, співставлення інтерпретацій в аудіо записі, інформаційні технології.

Необхідною умовою успішності навчання в класі основного музичного інструменту є самостійна робота за інструментом, тому що від ефективності процесу самопідготовки значною мірою залежить якість набутих знань, умінь і навичок, їх стійке закріплення. Великий обсяг інформації важко досягнути і закріпити тільки за рахунок занять у класі з педагогом, тривалість яких обмежена 1-2 годинами на тиждень. Необхідна щоденна активна самостійна пізнавальна діяльність, спрямована на закріплення матеріалу, пройденого на занятті з викладачем, на освоєння нового навчально-педагогічного репертуару, на роботу з музичною та методичною літературою.

Сформовані освітні форми навчальної діяльності учнів у виконавському класі – індивідуальні заняття, звітні заходи – академконцерти, конкурси, концерти класу, лекції-концерти обумовлюють різноманітність форм і видів самостійної роботи: а) виконання конкретних завдань за поточним репертуаром індивідуального плану учня, до яких відносяться визначення найбільш доцільних прийомів роботи над окремими елементами фактури, над якістю звуку, штрихами; добір аплікатури, продумування педалізації; переклад іноземних термінів, авторських ремарок, що зустрічаються в нотному тексті; вивчення музичного твору або його фрагменту напам'ять тощо; б) ознайомлення з іншими, крім включених до плану роботи частинами сонати або концерту, іншими п'єсами циклу відбувається у процесі ескізного читання з листа, ескізного ознайомлення з твором, з його частиною, прослуховування аудіозапису; в) робота з розвитку рухово-моторних навичок – вправління в гамах, виконання вправ, вивчення етюдів; г) детальний аналіз музичного твору (загальний, музично-теоретичний, виконавський) в процесі самостійного ознайомлення з музичним твором у виконавському класі.

Система контролю, закладаючи основи для організації самостійної роботи, покликана коригувати роботу учнів і вдосконалювати її якість. У зв'язку з цим можна позначити умови, що забезпечують успішне виконання самостійної роботи: вмотивованість навчального завдання (для чого, чому сприяє), його спрямованість у сферу професійної діяльності; чітка постановка пізнавальних завдань; алгоритм роботи, знання студентом прийомів і способів її виконання; чітке визначення викладачем форм звітності, обсягу роботи, термінів її подання; види і форми контролю та критерії оцінки (педагогічний практикум, контрольні уроки, заліки, іспити, концерти тощо) [1, с. 46].

В рамках даної статті представляється доцільним висвітлити деякі аспекти організації самостійної роботи учнів під контролем викладача, адже даний вид роботи часто зустрічається у виконавській підготовці учнів дитячих музичних шкіл та шкіл мистецтв. Як пише Г. Ципін: «Деякі педагоги спеціально роблять урок в класі моделлю домашніх завдань учня: розповідають, в якій послідовності розташовувати матеріал, чергуючи роботу з відпочинком; як виявляти труднощі, намічати відповідно шляхи їх вирішення, використовувати ефективні прийоми, способи і форми роботи і т.д.» [2, с. 186]. Продовжуючи розмову на цю тему, відомий педагог А. Шапов додає: «... потрібно досить часто змушувати учня працювати на уроці так, немовби він був один, і педагог не перебував з ним поруч. У цьому випадку педагог лише час від часу втручається в роботу студента, щоб внести в хід роботи, в її послідовність ті корективи, які створять умови для самостійного виявлення та усунення помилок і неточностей» [3, с. 123].

Разом з тим слід зауважити, що спрямування роботи на розвиток самостійності учня спостерігається в музично-педагогічній практиці досить рідко. Дане явище породжене низкою причин саме педагогічного керування даним процесом, серед яких ми виділили недовірливе ставлення педагогів до спроможності учнів самим знаходити цікаві інтерпретаторські рішення; так звана «помилкобоязкість»; небажання йти на ризик, пов'язаний із самостійними, нерегульованими із-зовні діями недосвідчених музикантів; прагнення надати зовнішньої привабливості виконанню (так званому «натаскуванню»); педагогічний егоцентризм, коли, викладачеві легше навчити чогось свого підопічного, ніж виховати у нього індивідуальне самобутнє сприйняття та виконання музичних творів, незалежну художню свідомість.

У сучасній пандемічній ситуації у світі застосування форм дистанційної віддаленої роботи з учнями самостійна робота набуває особливої ваги. Ми пропонуємо комплекс завдань для самостійної роботи учня, які спрямовані на виконавський розвиток та мають у своєму змісті використання аудіо та відеозаписів музичних творів як з цифрових носіїв, так і з Інтернет-ресурсів, (зокрема сайту YouTube). Відзначимо, що послідовність виконання пропонованих вправ і завдань теж може варіюватися, вони можуть об'єднуватися в мікрокомплекси, модифікуватися, піддаватися спрощенню або, навпаки, ускладнюватися по мірі розвитку самостійності учня-піаніста. В практичній роботі одночасно можуть бути використані і різноманітні ігрові творчі завдання (імітаційне моделювання, рольові ігри та ін.).

Розглянемо зміст даних завдань і технологію їх виконання.

Завдання 1. «Якби я був ...., то я б зіграв інакше». Суть завдання: уявити трактування музичного твору, виходячи з «концепції» відомого виконавця (наприклад Є.Гілельса, Мартіна ван ден Хока чи іншого), його виконавського світогляду.

Технологія виконання. 1. Виберіть твір для виконання завдання. Бажано щоб це був добре знайомий твір або твір з вашої програми, що викликає у вас позитивне емоційне відношення. 2. Уважно ознайомтеся з музичним текстом, з усіма застереженнями і позначеннями в нотах, спробуйте осмислити образ, створений автором. 3. Відкладіть нотний текст. Виберіть аудіозаписи інших творів того ж автора у виконанні видатного музиканта. 4. Прослухайте записи кілька разів. 5. Поверніться до вибраного твору. Внесіть в авторський текст ремарки, відповідні виконавській манері того музиканта, чиє виконання ви слухали. Визначте словами основні риси виконавської манери «об'єкта» Вашого ототожнення. По можливості знайдіть метафору творчого обличчя цього музиканта 7. Зіставте авторський текст з тими змінами, які вносить виконавець.

Завдання 2. «Розповідь героя» . Суть завдання: ототожнення з образом музичного твору на основі аналізу інтонації, основних засобів музичної виразності, художніх асоціацій.

Технологія виконання. 1. Послухайте твір з вашої програми з фортепіано. 2. Відтворіть подумки образ «головного героя» твору, будь то в вашій уяві людина, або явище природи, або стан душі. 3. Уявіть цей образ в кольорі, в тактильних відчуттях, в русі. Уявіть, який голос може бути у ліричного героя твору, чи як може звучати пережите ним почуття в інтонаціях мови; в пластиці, міміці знайдіть еквівалент цього почуття. Виберіть «темпоритм» висловлювань вашого героя, виходячи з музики. 4. Знайдіть предметне вираження - символічний атрибут, емблему образу. 5. Складіть монолог вашого «героя». Від першої особи, в образі героя скажіть цей монолог, використовуючи вибраний вами предметний символ, манеру говорити і рухатись.

Завдання 3. «Версії». Суть завдання: створення ряду трактувань емоційно-образного змісту одного і того ж твору.

Технологія виконання. 1. Виберіть музичний твір для виконання завдання. Вивчіть всі ремарки. Відкладіть ноти. 2. Візьміть «urtext» твору. Визначте, яка «головна подія» п'єси і в якому розділі форми ця подія відбувається (розробка, вступ, епізод в розробці, кода, реприза ін.). 3. Складіть «план дій» відповідно до «головної події» твору: а) розподіліть емоційні «фарби», б) розподіліть засоби виразності, включаючи артикуляцію, педаль, види туше, агогіку. 4. Занесіть вашу версію в «уртекст». Виконайте твір, максимально точно слідуючи вашим ремаркам. 5. Поверніться до авторського тексту. Постарайтеся перенести «головну подію» твору на інший смисловий центр. 6. Повторіть завдання в пунктах 3-4.7. Порівняйте авторський текст і отримані версії, мотивуйте кожен з них.

Окреслені завдання сприяють активізації самостійності учня під час роботи над музичними творами, виробленню власного оптимального підходу до самостійних занять з фортепіано як у процесі уроку, так і в домашній роботі.

Важливим є те, що після виконання завдань учні звільняються від ремісничого підходу до домашньої роботи, самостійні заняття наповнюються творчим змістом та стають більш цікавими та змістовними.

Література:

1. Некрасов Ю. Комплексне навчання гри на фортепіано. – Одеса, 2000.– 149 с.
2. Цыпин Г.М. Музыкальное исполнительское искусство: Теория и практика [Текст] / Г. М. Цыпин. – СПб.: Алетейя, 2001. - 318 с.
3. Щапов А. Фортепианный урок в музыкальной школе и училище./ А.Щапов. - М.; Классика – XXI, 2002. – 124 с.